

ΜΗΧΑΝΕΣΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : 'Εν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20 — 'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 30

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἅπας ἡ δις, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἡ ἑξαμηνίαν λ. 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐὰν πρόκειται νὰ γίνῃ ὁπωσοῦν μακρότερος λόγος περὶ τῶν μουσείων ἡμῶν, τοῦτο ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὸν γράφοντα ταῦτα, ἀλλ' εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ φύλλου. Ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶνε ἀναγκαῖα ἵνα μὴ καταλογισθῶσιν εἰς βᾶρος ξένων τὰ—οὐφ' ἀδερφέ. . . πάλιν πέτραις ! . . . καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα πολλοὶ θὰ ἐκφωνήσωσιν ἀναγινώσκοντες τὸν τίτλον τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Διότι εἶνε ἀληθές ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες αἰέποτε ἐδείχθημεν ἄστοργοι πρὸς τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι εἴμεθα ἀκόμη καθαροὶ Ἀνατολίται. Ἡ ἀκηδία αὕτη δὲν ἐπιδεικνύεται μόνον ὁσάκις πρόκειται περὶ λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ περὶωρισμένος ἡμῶν νοῦς ἀδιαφορεῖ πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν συνέχεται ἀμέσως μετὰ τοῦ ὕλικου συμφέροντος. Τὰ ἑλληνικὰ μνημεῖα δὲν εἶνε τὰ μόνα ἐν Ἑλλάδι περιφρονούμενα. Ἐκαστος ἡμῶν περιέβαλεν ἑαυτὸν μὲ τείχος σινικὸν καὶ ἐργάζεται ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ στομάχου διὰ τὰ λοιπὰ ὀλίγον ἐνδιαφέρεται· ὁ γέλτων του κερδίζει περισσότερον καὶ αὐτὸς τὸν φθονεῖ, ἐὰν ὀλιγώτερον τὸν περιφρονεῖ. Ἰδοὺ τὸ πρίσμα τοῦ Ρωμηοῦ.

Ἐντεῦθεν ἡ πρόσδος τῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἑλλάδι—διότι ἰδίως περὶ τῶν ἐπιστημόνων λέγονται ταῦτα—ἐντεῦθεν οἱ γενικώτεροι, οἱ πράγματι ἀνεπτυγμένοι ἄνθρωποι, οἱ χρηστοὶ χαρακτῆρες· ἐντεῦθεν ἡ ἀπογοήτευσις, ἡ ἀηδία καὶ ἡ κακομοιρία ἡμῶν.

Τὸ ἄλλας τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἐμωράνθη, ἐπλεόνασαν δὲ τὰ σκόροδα. Διὰ τοῦτο ἐν ᾧ ἡμεῖς καυχώμεθα, ὅτι ἐγείναμε, ἄξιοι νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἐκεῖνοι μᾶς ἀποστρέφονται σφίγγοντες τὴν ρίνα διὰ τῆς χειρός.

Ἡ πολυτέλεια εἰσέδυσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅφ' ὅλας τὰς μορφάς, εἰς τὰ φορέματα, εἰς τὰς κατοικίας, εἰς τὰς διασκευάς. Τοῦτο εἶνε φυσικόν, καί. Ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἂς μὴ γινώμεθα γελοῖοι θέλοντες νὰ φανώμεν μεγαλοπρεπεῖς, ὅπως γινώμεθα ἀπάνθρωποι, θέλοντες νὰ δείξωμεν, ὅτι εἴμεθα εὐσπλαγχνοὶ· διότι πολυτέλεια ἄνευ καλαισθησίας εἶνε χυδαῖον, ἀρχοντοχωριάτικον. Καὶ δυστυχῶς ἀκριβῶς εἰς τοῦτο τὸ κεφάλαιον χωλαίνουμεν πολὺ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες· ἐχομεν καλαισθησίαν, ὅσων δύναται νὰ διδάξῃ ἓνας Λεμπλεμπιτζῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκαστος δανεῖζεται ὀλίγον ἀπὸ τὸν ράπτῃν ἢ τὴν ράπτριαν, καὶ μὲ αὐτὴν περνοῦ-

μεν πάντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πλούσιοι καὶ πένητες, ἀμυθεῖς καὶ πεπαιδευμένοι . . . Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐξαιρουμένης ἴσως τῆς Ἑλλάδος, οὐδέποτε αἱ ὠραῖαι τέχναι κατώρθωσαν νὰ ἡλεκτρίσωσιν ὁλόκληρον ἔθνος, ὥστε νὰ γείνη καὶ αὐτὸ, ὅπως εἶπεν, καλλιτεχνικόν· ἡ αἴγλη ὅμως τοῦ σεμνοῦ καὶ τοῦ ὠραίου, ἡ ἐκπεπομένη ὑπὸ τῶν ἔργων τῶν καλῶν τεχνῶν, φθάνει εἰς ἄλλας χώρας καὶ μέχρι τῶν κατωτάτων στρωμάτων τῆς κοινωνίας, τὰ φωτίζει, τὰ ἐξαγνίζει, καὶ τοῖς παρέχει πάντοτε ἡδονὰς ἀγνάς καὶ εὐγενεῖς. Τοιαύτη ἀμόλυντος ἀκτὶς δὲν ἔπρεπεν ἀκομῇ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂν ἐπιπτε, δὲν θὰ ἐφθανε μέχρι τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἀλλὰ θὰ τὴν ἐχάπτομεν· διότι, ὅπως τὰ παιδία, νομίζομεν, ὅτι ὅλα τὰ πράγματα, καὶ τὰ ἄνθη καὶ αἱ εἰκόνες καὶ ἡ φιλοπατρία καὶ τὰ ἀγάλματα χρησιμεύουν μόνον εἰς τὸ νὰ μᾶς τρέφουν καὶ νὰ μᾶς παχύνουν.

Ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς παχύνουν δύνανται τὰ μουσεῖα, ἀρκεῖ μόνον τὰ περιποιηθῶμεν ὀλίγον, ὥστε νὰ προσελκύσωμεν τοὺς ξένους. Τὰ ἀρχαῖα δύνανται ν' ἀποδῶσι πηγὴ πλούτου ἀνεξάντλητος διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἂν καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ᾔηνε αὐτὸς ὁ μόνος προορισμὸς τῶν. Ὅ,τι χρησιμεύουσιν ἐν τῷ ἐτωτερικῷ οἱ ἀναδοχοὶ καὶ οἱ κουμπάροι, οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ κομματάρχαι, τὸ αὐτὸ ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀπογόνους τὸ ὄνομα καὶ τὰ ὅστα τῶν ἀπογόνων, αἱ ὑδρίαι καὶ οἱ ἐπιτύμβιοι λίθοι τῶν τάφων τῶν. Τοῦτο γνωρίζουσιν ἄριστα οἱ ξενοδόχοι καὶ οἱ ξεναγοί, διότι οἱ Εὐρωπαῖοι τοῖς ἀφίνουν κατ' ἔτος δύο ἢ καὶ περισσότερα ἑκατομμύρια· καὶ ταῦτα μετ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις, ὅλην τὴν ἀβελτηρίαν ἡμῶν, ὅλην τὴν ἀκαταστασίαν καὶ τὴν ἀθλιότητα τῶν ὁδῶν καὶ ξενοδοχείων καὶ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν. Ἀλλὰ ἔθνη πρὸ πολλοῦ ἐνόησαν τὸ συμφέρον τῶν καὶ παντὶ τρόπῳ εἰργάσθησαν νὰ προσελκύσωσι τοὺς ξένους. Ὅχι μόνον ἰδοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα χάριν αὐτῶν κατεσκεύασαν, ἀλλὰ καὶ σιδηροδρόμους ἀνέχρυσεν ὑψηλὰς κορυφὰς ὁρέων. Καὶ κατώρθωσαν ἢ μὲν Ἑλβετία νὰ εἰσπράττῃ ἐκ τῶν προτερηχομένων ξένων κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν, ἢ δὲ Ἰταλία ὑπὲρ τὰ διακόσια ἑκατομμύρια φράγκων. Σημειώσατε δὲ ὅτι τὸ χρῆμα τοῦτο εἶνε τὸ ὠφελιμώτατον καὶ ἀπονώτατον πάντων.

Διότι προσκτᾶται ἄνευ κεφαλαίων καὶ δὲν εἰσέρχεται εἰς τὰ σιδηρὰ χρηματοκιβώτια τῶν τραπεζιτῶν, ἀλλ' εἰς τὰ θυλάκια τοῦ ἀχθοφόρου, τοῦ ἀμαξηλάτου, τοῦ ἀγωγιάτου, τοῦ ὁδηγοῦ, τοῦ ἐπαρχιακοῦ ξενοδόχου, τέλος τοῦ χω-

ρικού, ὅστις πωλεῖ τὸ γάλα, τὰ αὐτὰ καὶ τὴν ὀρνιθὰ του. εἶναι, δηλ. πλοῦτος δεκαπλασίως ὠφελιμώτερος διὰ τὸ ἔθνος τοῦ τῶν τραπέζων καὶ εταιριῶν, πλοῦτος πραγματικῶς πλουτίζων τὰ ἔθνη, διότι καθιστᾷ τὸν λαὸν εὐπορον, ἐπομένως ἀνεξάρτητον καὶ φίλον τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας.

Ἐπειτα πόσαι ἄλλαι μικραὶ τέχναι, ὠφελούσαι πάλιν τοὺς μικροὺς, δὲν ἀναπτύσσονται ἐκ τῆς συρροῆς τῶν ξένων; Ὁ λόκληρα καντόνια τῆς Ἑλβετίας ἀποζῶσιν ἐκ τῶν ἐκεῖ κατασκευαζομένων λιθίνων ἢ ξυλίνων ἀθουμάτων, ἅτινα οἱ ξένοι ἀγοράζουσι πρὸς ἀνάμνησιν· τὰ δὲ κεντήματα καὶ τὰ πλεκτά αὐτῶν ἐξάγονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Τίς δὲ δὲν γνωρίζει τὰς κομψὰς ξυλῖνας θήκας τοῦ Σορρέ του ἢ τὰς ἐκ κογχυλίων; ταῦτα οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσι καθ' αὐτὰ, οἱ ξένοι ὅμως τὰ πληρόνουσιν ἀκριβὰς πρὸς ἀνάμνησιν. Τὸ αὐτὸ ἡδύνατο καὶ παρ' ἡμῖν νὰ συμβαίνει ἢ νῦν π. χ. ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐργαστηρίῳ τῶν γυναικῶν φθισίῳσα ταπητουργία ἡδύνατο διὰ τῶν ξένων νὰ γείνῃ γνωστὴ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ν' ἀποβῇ οὕτω ἐντιμὸς πόρος ζωῆς εἰς χιλιάδας γυναικῶν.

Ἡ φύσις ἐπιοικίτε τὴν Ἑλλάδα μὲ θάλασσαν μεγάλην, ὅρη θαυμάσια, οὐρανὸν μοναδικόν· μᾶς ἔδωκε κρήνας διαυγεῖς, θάσση πυκνὰ καὶ τοποθεσίας ἐξαισίους· οἱ δὲ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἡμῶν πρόγονοι ἐχόσμησαν ἐκάστην σπιθαμὴν γῆς μὲ ἐν ἡρωϊκὸν κατόρθωμα, ἕκαστον ὅρος μὲ μίαν ἱστορίαν, ἕκαστον ποταμὸν μὲ ἓνα μῦθον χαρίεντα καὶ ἔθαψαν ἐκάστην φάρυγγα μὲ χροῖματα αἵματος ἀνεξίτηλα. Φύσις καὶ πρόγονοι μᾶς ἀπῆλλαξαν τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ διορίζωμεν, ὅπως ἐν Βιέννῃ, ἐπιτροπὰς, ἵνα σκεφθῶσι τίνι τρόπῳ δύνανται νὰ προσελκύσωσι τοὺς ξένους. Οἱ ἀρχαιομαθεῖς καὶ οἱ καλλιτέχναι ἀγαπῶσι τὴν Ἑλλάδα· καὶ ὁ φυσιοδίφης δὲ καὶ ὁ ἱατρὸς καὶ ὁ νομικὸς καὶ ὁ ἔμπορος καὶ ὁ βιομήχανος, ὁσάκις ζητήσωσιν ἀναψυχὴν ἐν περιηγήσεσι, θὰ προτιμῶσι πολλῶν ἄλλων χωρῶν τὴν Ἑλλάδα· διότι ἕκαστος προτιμᾷ νὰ ἐπισκεφθῇ χωρὶν ἔχουσαν ἱστορίαν τινὰ καὶ ἀναμνήσεις. Ἀρκεῖ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ παρεπόμενα νὰ ἦναι ὀλίγον ἀνθρωπινά.

Πρέπει λοιπὸν ἀν' ὅχι δι' ἄλλο τι, ἀλλὰ τοῦλάχιστον χάριν τοῦ ὕλικου συμφέροντος νὰ γίνωσιν πάντες ὀλίγον ἀρχαιολόγοι, νὰ συνειθίσωσι νὰ ἐκτιμῶσι τὰ ἀρχαῖα, νὰ τὰ περιποιῶνται καὶ νὰ τὰ ἀγαπῶσιν, ὅπως ἀγαπῶσι τὴν σταφίδα, τὸν καπνὸν καὶ τὰ βαλανιδία. . .

Εἰς τὸ προσεγὲς ὀλίγα περὶ ἐκάστου μουσείου. Ἐννοεῖται, ὅτι δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, ἀλλὰ μόνον νύξεις τινὰς θὰ δώσωμεν, καὶ ταύτας ἐκ γενικωτέρας ἀπόψεως.

Φιλάρχαιος

ΧΡΟΝΙΚΑ

Μετ' ἐκθουσιασμοῦ πιστεύομεν ὅτι θὰ ὑποδεχθῶσι σήμερον ἐν τῷ **Μὴ Χάνεσαι** ὅσοι τῶν Ἀθηναίων ἐκθυμοῦνται πότε πότε τὸ ἐθνικὸν καὶ ἐπαρχιακὸν αὐτοῦ ὄνομα τῶν πρόλογον σειρὰς ἀρθρῶν περὶ τῶν Μουσείων μας, τὴν σύνταξιν τῶν ὁποίων ἐνεπιστεύθημεν εἰς ἄνδρα καὶ τῆς τέχνης εἰδήμονα καὶ τοῦ καλοῦ λόγιου καὶ διδάμενον νὰ ἐξάρη τὸ ζήτημα ἐκεῖ ὅπου τὸ ἐξαίρουσι ἡ εὐτροφία τοῦ καλῆμον του καὶ τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ πνεῦμα.

Ἀρίστην ἐντόπισιν ἐνεποίησεν εἰς τὴν νεολαίαν ἰδίως ἢ ἐκ Παρισίων ἐπιστολὴ τοῦ ἡμετέρου ἀνταποκριτοῦ περιγράφουσα μετὰ τόσης θερμότητος τὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας. Περιττὸν νὰ ὀνομάσωμεν τὸν γράφαντα, διότι ὅλοι

ὑπώπτευσαν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τὴν χαριέστατον καὶ ἐξαίλου Πειραιώτην, φίλτατον **Γ. Σρατήγγην**, τὸν αἰσθηματίαν ποιητὴν τῶν «Ροδοδάφνων» καὶ ἄλλων ἔργων.

Καὶ ὁ κομψὸς **Σόκιν**, ὁ διαβολικὸς ἀρχαῖος συνεργάτης μας ἀπηύθυνεν ἡμῖν περιγράφων τῶν κατ' Ἀλφόνσου, ἀλλὰ τὴν ἐλάβομεν σήμερον καὶ λυπούμεθα ὡς πρώτην φορὰν δὲν χρησιμοποιοῦμεν τὰς κομψὰς γραμμὰς του.

Ἐπιστέλουσιν ἡμῖν ἐκ Βιέννης, ὑπὸ ἡμερομ. 28 ὁρίου :

Χθὲς ἀφίκετο ἐνταῦθα ἐκ Δανίας ὁ ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ ἡμετέρου πυροβολικοῦ κ. Χρηστὸς Χατζηπέτρος, παρευρεθεὶς εἰς τὰ ἐκεῖ λαβόντα χωρὶν μεγάλη στρατιωτικὰ γυμνάσια προσκεκολλημένος ὡς εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν ἔχοντος ἀντιστρατήγου Κάουφμαν. Ὁ εἰρημένος ἀξιωματικὸς περαιώσας τὴν ἐπὶ ἐν ἔτος ἐν Βερολίνῳ εἰς σύνταγμα τι τοῦ πρωσσικοῦ πυροβολικοῦ ὑπηρεσίαν του καὶ διατρίψας ἐπὶ δύο μῆνας εἰς τὰ ἐν Ἐσπεν μεγάλη καταστήματα Κρούπ, ὅπου ἰδίᾳ κατέγεινεν εἰς τὰ τοῦ ὅπλου του ἀφορῶντα, ἀφίκετο ἐνταῦθα ὅπως διαμείνῃ καθ' ὅλον χειμῶνα, προσκολληθεὶς εἰς τὸ ὑπὸ τὸν ἀρχιδούκα Ἰωάννην 14ον σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ, ἀποτελοῦν μέρος τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀναχωρεῖ ὡσαύτως ἐκ Βερολίνου καὶ ὁ ἕτερος τῶν ἡμετέρων ἀξιωματικῶν κ. Στέφανος Γεννάδης, μεταίνων εἰς Βέλγιον, ἐνθα καὶ αὐτὸς προσκεκολληθῇ εἰς σύνταγμα τι μηχανικόν.

Σήμερον ἀναμένεται ἐνταῦθα καὶ ὁ ἡμέτερος πρεσβευτὴς κ. Ὑψηλάντης, ἀφικνούμενος ἐκ Παρισίων ὅπως ὑποδεχθῇ τὴν Α. Μ.

Ἡ «Πατρίς» τῶν Χανίων ἀναφέρει ὅτι ἔμποροι τῆς πόλεως ἐκεῖνης ἐκόμισαν ἐκεῖ μεταξὺ ἄλλων εἰδῶν καὶ πιάτα. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι ὑπάλληλοι τοῦ τελωνείου ἄλλα μὲν ἔθρυσαν, τῶν δὲ λοιπῶν ἐμποδίσθη ἡ εἰσαγωγή, διότι ἔφερον τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἐρωτᾷ μετ' ἀγανακτήσεως ἡ συνάδελφος τοῦ εὐρεσκόμεθα; Εἰς τοῦτο ἀπαντᾷ ἡ κυβέρνησις τοῦ Τρικούπη παύουσα τὸν ἐν Χανίοις γενικὸν προξενον κ. Ἐπαμ. Μαυρομμάτην. Πολὺν καιρὸν εἶχον οἱ Κρήτες νὰ ἴδωσιν Ἕλληνα προξενον, εἶχον συνειθίσει νὰ βλέπουν σεφθητόρους τοῦ πασᾶ καὶ ὅτε τέλος εὐρέθη εἰς ὅστις ἠθέλησε νὰ τηρήσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν ἥτις ἐμπρέπει εἰς ἀντιπρόσωπον τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως, ὁ Τρικούπης τὸν παύει, διότι ἔτσι θέλει ὁ Φωτιάδης, ὅστις τὸ ἐλληνικὸν προξενεῖον τὸ θέλει ἐξηυτελισμένον. Ἀλλοίμονον ἐὰν ἡ Κρήτη ἐπερίμενεν ἐνθάρρυνσιν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Τρικούπη εἰς τὸν ἀγῶνά της τὸν σμερινόν· ἔπρεπε νὰ δεθῇ χειροπόδαρα καὶ ν' ἀφελθῇ ἀνυπεράσπιστος εἰς τὰ λαχίσματα τῶν πασάδων. Εὐτυχῶς ἔχει ἡ Κρήτη μέσα της σθένος πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν Τρικούπην. Καὶ ἐνῷ ἡ κυβέρνησις τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου ὑφίσταται ἐν Κρήτῃ τόσα κολαφίσματα καὶ ἐξευτελισμοὺς, ἡ Κρήτη μεγαλοφρόνως ἀγωνίζεται καὶ ματαίῳ πᾶσαν ἐνέργειαν τῶν Τούρκων τείνουσα νὰ ταπεινώσῃ αὐτήν. Τί ἐντύπωσιν ἡ διαγωγή αὕτη τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως προξενεῖ ἐν Κρήτῃ καὶ ποῖαν ζημίαν φέρει εἰς τὴν ὑποληψὶν καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου δύνανται ἕκαστος νὰ ἐννοήσῃ. Καὶ ὡς μικρὰν ἀποζημίωσιν ἀπέναντι τούτων διδάσκει τοὺς Κρήτας νὰ περὶφρονῶσι τὸν Τρικούπην.